

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1333/2551

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.ประกันชีวิตฯ มาตรา 5, ป.พ.พ. มาตรา 865, พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 5, พ.ร.บ.ประกันภัยฯ มาตรา 33, ป.พ.พ. มาตรา 866

ย่อ / หลักกฎหมาย

ตาม พ.ร.บ.ประกันชีวิตฯ มาตรา 5 ได้ให้คำจำกัดความของตัวแทนประกันชีวิตว่าหมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท และมาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท แต่โจทก์ก็นำสืบว่า ข. เป็นตัวแทนประกันชีวิตผู้ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำสัญญาประกันชีวิตในนามของจำเลยได้ เช่นนี้ ข. จึงเป็นเพียงตัวแทนในการหาผู้เอาประกันมีหน้าที่ชักชวนให้ผู้อื่นมาทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยเท่านั้นไม่ใช่ตัวแทนในการทำสัญญาประกันชีวิตของจำเลย จึงไม่ใช่ตัวแทนของจำเลยตาม ป.พ.พ. การที่ ข. ได้ทราบหรือควรทราบข้อเท็จจริงขณะทำหนังสือรับรองสุขภาพว่า ส. เคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากได้รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล อ. จะถือว่าจำเลยได้ทราบความจริงดังกล่าวด้วยหาได้ไม่ นอกจากนี้จำเลยยังนำสืบว่าหลังจาก ส. เสียชีวิตจำเลยได้ตรวจสอบหลักฐานและประวัติเกี่ยวกับสุขภาพของ ส. ทราบผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2540 ว่า ส. ปกปิดข้อความจริงว่าเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบ หากจำเลยทราบความจริงจำเลยจะไม่ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตกับ ส. โดยโจทก์ก็นำสืบหักล้าง ดังนั้น การที่ ส. รู้ว่าตนเป็นโรคตับอักเสบแต่ละวันไม่เปิดเผยข้อความจริงที่อาจจูงใจให้จำเลยปฏิเสธไม่ทำสัญญาหรือเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น ย่อมทำให้สัญญาประกันชีวิตระหว่าง ส. กับจำเลยเป็นโมฆียะตาม ป.พ.พ. มาตรา 865 วรรคหนึ่ง จำเลยบอกล้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 จึงเป็นการบอกล้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกล้างได้แล้ว

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงินจำนวน 300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 ที่จำเลยปฏิเสธการจ่ายเงินจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน 300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ ให้ยกฟ้องโจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจวินิจฉัยว่า "...พิเคราะห์แล้วข้อเท็จจริงที่โจทก์จำเลยไม่ฎีกาโต้แย้งกันรับฟังเป็นยุติว่า เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2538 นายสมใจ ได้ทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยแบบสะสมทรัพย์ ไม่ตรวจสุขภาพ 20 ปี วงเงิน 100,000 บาท สัญญาเพิ่มเติมผลประโยชน์ทุพพลภาพโดยสิ้นเชิงถาวรวงเงิน 200,000 บาท สัญญาประกันภัยกำหนดระยะเวลา 20 ปี วงเงิน 100,000 บาท และสัญญาเพิ่มเติมผลประโยชน์อื่นพึงได้รับเนื่องจากอุบัติเหตุวงเงิน 200,000 บาท โดยกำหนดให้โจทก์เป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันชีวิต เมื่อครบกำหนดชำระเบี้ยประกันชีวิตนายสมใจไม่ชำระเบี้ยประกันชีวิตให้แก่จำเลย กรมธรรม์ประกันชีวิตจึง

ขาดอายุ ต่อมาวันที่ 17 ธันวาคม 2539 นายสมใจได้ขอต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตดังกล่าว โดยได้ชำระเบี้ยประกันชีวิตและกรอกรายละเอียดในหนังสือรับรองสุขภาพกับนายชัยรัตน์ ตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยในช่วงที่นายสมใจป่วยพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอ่างทองและนายสมใจยืนยันว่ามีสุขภาพปกติ โดยนายสมใจไม่แจ้งความจริงให้จำเลยทราบหรือนายสมใจเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและได้รับการรักษาที่คลินิกนายแพทย์พิเชษฐ์เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2537 และเมื่อวันที่ 2 ถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2539 นายสมใจมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลอ่างทอง จำเลยได้ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตให้นายสมใจ ต่อมาวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2540 นายสมใจถึงแก่ความตายด้วยอุบัติเหตุรถยนต์เฉี่ยวชน โจทก์แจ้งให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทน จำเลยได้บอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยในชั้นนี้ตามฎีกาโจทก์ว่า จำเลยใช้สิทธิบอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตพ้นกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้หรือไม่ โดยโจทก์ฎีกาว่า จำเลยเข็ดนายชัยรัตน์ เป็นตัวแทนของจำเลย เมื่อนายชัยรัตน์ทราบมูลอันจะบอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2539 ต้องถือว่าจำเลยทราบมูลอันจะบอกกล่าวในวันดังกล่าวด้วย ในข้อนี้โจทก์กล่าวอ้างเพียงว่านายชัยรัตน์ เป็นตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยได้ลงชื่อเป็นพยานในหนังสือรับรองสุขภาพและใบรับเงินชั่วคราว เห็นว่า จากข้อนำสืบของโจทก์ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้เข็ดหรือแสดงออกอย่างใดว่านายชัยรัตน์เป็นตัวแทนผู้มีอำนาจทำสัญญาประกันชีวิตแทนจำเลยได้ การลงชื่อเป็นพยานในหนังสือรับรองสุขภาพและออกใบรับเงินชั่วคราวว่าได้รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยไว้แทนจำเลยเท่านั้นยังไม่พอพึงว่าผู้รับเงินเบี้ยประกันภัยเป็นตัวแทนของจำเลย กลับได้ความจากนายชูศักดิ์ และนายพรชัย พนักงานของจำเลยมาเป็นพยานจำเลยเบิกความว่านายชัยรัตน์เป็นเพียงนายหน้าหาผู้เอาประกันภัยให้แก่จำเลยและมีอำนาจรับเงินแทนจำเลยอย่างเดียว แต่ต้องออกใบเสร็จรับเงินชั่วคราวจึงจะผูกพันจำเลย ดังนี้ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่านายชัยรัตน์ เป็นเพียงตัวแทนประกันชีวิตมิใช่เป็นตัวแทนผู้มีอำนาจรับประกันภัยของจำเลย ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 5 ได้ให้คำจำกัดความของตัวแทนประกันชีวิต หมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท และมาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท แต่โจทก์ไม่ได้นำสืบว่านายชัยรัตน์เป็นตัวแทนประกันชีวิตผู้ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำสัญญาประกันชีวิตในนามของจำเลยได้ เช่นนี้ นายชัยรัตน์จึงเป็นเพียงตัวแทนในการหาผู้เอาประกันมีหน้าที่ชักชวนให้ผู้อื่นมาทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยเท่านั้น ไม่ใช่ตัวแทนในการทำสัญญาประกันชีวิตของจำเลย จึงไม่ใช่ตัวแทนของจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่นายชัยรัตน์ได้ทราบหรือควรจะทราบข้อความจริงขณะทำหนังสือรับรองสุขภาพว่านายสมใจเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากได้รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอ่างทอง จะถือว่าจำเลยได้ทราบความจริงดังกล่าวด้วยหาได้ไม่ นอกจากนี้จำเลยยังนำสืบว่า หลังจากนายสมใจเสียชีวิตจำเลยได้ตรวจสอบหลักฐานและประวัติเกี่ยวกับสุขภาพของนายสมใจ ทราบผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2540 ว่านายสมใจปกปิดข้อความจริงว่าเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามาก หากจำเลยทราบความจริงจำเลยจะไม่ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตกับนายสมใจ โดยโจทก์ไม่นำสืบหักล้าง ดังนั้น การที่นายสมใจรู้อยู่ว่าตนเป็นโรคตับอักเสบแต่ละวันไม่เปิดเผยข้อความจริงที่อาจจูงใจให้จำเลยปฏิเสธไม่ทำสัญญาหรือเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น ย่อมทำให้สัญญาประกันชีวิต

ระหว่างนายสมใจกับจำเลยเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่ง จำเลยบอกล้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 จึงเป็นการบอกล้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกล้างได้แล้ว สัญญาประกันชีวิตจึงเป็นโมฆะ จำเลยไม่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาแก่โจทก์ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น" พิกษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ ดูฉบับย่อฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1333/2551 นายจอม เงินวงษ์ โจทก์บริษัทอเมริกันอินเตอร์แนชชั่นแนล แอลချာ်นส์ จำกัดจำเลย ป.พ.พ. ม. 865 วรรคหนึ่ง พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ.2535 ม. 5, ม. 71 วรรคหนึ่งตาม พ.ร.บ.ประกันชีวิตฯ มาตรา 5 ได้ให้คำจำกัดความของตัวแทนประกันชีวิตว่าหมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท และมาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท แต่โจทก์ไม่ได้นำสืบว่า ช. เป็นตัวแทนประกันชีวิตผู้ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำสัญญาประกันชีวิตในนามของจำเลยได้ เช่นนี้ ช. จึงเป็นเพียงตัวแทนในการหาผู้เอาประกันมีหน้าที่ชักชวนให้ผู้อื่นมาทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยเท่านั้นไม่ใช่ตัวแทนในการทำสัญญาประกันชีวิตของจำเลย จึงไม่ใช่ตัวแทนของจำเลยตาม ป.พ.พ. การที่ ช. ได้ทราบหรือควรทราบข้อเท็จจริงขณะทำหนังสือรับรองสุขภาพว่า ส. เคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากได้รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล อ. จะถือว่าจำเลยได้ทราบความจริงดังกล่าวด้วยหาได้ไม่ นอกจากนี้จำเลยยังนำสืบว่าหลังจาก ส. เสียชีวิตจำเลยได้ตรวจสอบหลักฐานและประวัติเกี่ยวกับสุขภาพของ ส. ทราบผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2540 ว่า ส. ปกปิดข้อความจริงว่าเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบ หากจำเลยทราบความจริงจำเลยจะไม่ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตกับ ส. โดยโจทก์ไม่นำสืบหักล้าง ดังนั้น การที่ ส. รู้ยั่วตนเป็นโรคตับอักเสบแต่ละวันไม่เปิดเผยข้อความจริงที่อาจจูงใจให้จำเลยปฏิเสธไม่ทำสัญญาหรือเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น ย่อมทำให้สัญญาประกันชีวิตระหว่าง ส. กับจำเลยเป็นโมฆียะตาม ป.พ.พ. มาตรา 865 วรรคหนึ่ง จำเลยบอกล้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 จึงเป็นการบอกล้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกล้างได้แล้วโจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงินจำนวน 300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 ที่จำเลยปฏิเสธการจ่ายเงินจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน 300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ ให้ยกฟ้องโจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจวินิจฉัยว่า "...พิเคราะห์แล้วข้อเท็จจริงที่โจทก์จำเลยไม่ฎีกาโต้แย้งกันรับฟังเป็นยุติว่า เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2538 นายสมใจ ได้ทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยแบบสะสมทรัพย์ ไม่ตรวจสุขภาพ 20 ปี วงเงิน 100,000 บาท สัญญาเพิ่มเติมผลประโยชน์ทุกพลภาพโดยสิ้นเชิงถาวรวงเงิน 200,000 บาท สัญญาประกันภัยกำหนดระยะเวลา 20 ปี วงเงิน 100,000 บาท และสัญญาเพิ่มเติมผลประโยชน์อันพึงได้รับเนื่องจากอุบัติเหตุวงเงิน 200,000 บาท โดยกำหนดให้โจทก์เป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันชีวิต เมื่อครบกำหนดชำระเบี้ยประกันชีวิตนายสมใจไม่ชำระเบี้ยประกันชีวิตให้แก่จำเลย กรมธรรม์ประกันชีวิตจึงขาดอายุ ต่อมาวันที่ 17 ธันวาคม 2539 นายสมใจได้ขอต่ออายุ

กรรมธรรม์ประกันชีวิตดังกล่าว โดยได้ชำระเบี้ยประกันชีวิตและกรอกรายละเอียดในหนังสือรับรองสุขภาพกับนายชัยรัตน์ ตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยในช่วงที่นายสมใจป่วยพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอ่างทองและนายสมใจยืนยันว่าสุขภาพปกติ โดยนายสมใจไม่แจ้งความจริงให้จำเลยทราบว่านายสมใจเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและได้รับการรักษาที่คลินิกนายแพทย์พิเศษเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2537 และเมื่อวันที่ 2 ถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2539 นายสมใจมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลอ่างทอง จำเลยได้ต่ออายุกรรมธรรม์ประกันชีวิตให้นายสมใจ ต่อมาวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2540 นายสมใจถึงแก่ความตายด้วยอุบัติเหตุรถยนต์เฉี่ยวชนโจทก์แจ้งให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทน จำเลยได้บอกล้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยในชั้นนี้ตามฎีกาโจทก์ว่า จำเลยใช้สิทธิบอกล้างสัญญาประกันชีวิตพ้นกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกล้างได้หรือไม่ โดยโจทก์ฎีกาว่าจำเลยเข็ดนายชัยรัตน์ เป็นตัวแทนของจำเลย เมื่อนายชัยรัตน์ทราบมูลอันจะบอกล้างสัญญาประกันชีวิตตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2539 ต้องถือว่าจำเลยทราบมูลอันจะบอกล้างในวันดังกล่าวด้วย ในข้อนี้โจทก์กล่าวอ้างเพียงว่า นายชัยรัตน์ เป็นตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยได้ลงชื่อเป็นพยานในหนังสือรับรองสุขภาพและใบรับเงินชั่วคราว เห็นว่า จากข้อนำสืบของโจทก์ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้เข็ดหรือแสดงออกอย่างใดว่านายชัยรัตน์เป็นตัวแทนผู้มีอำนาจทำสัญญาประกันชีวิตแทนจำเลยได้ การลงชื่อเป็นพยานในหนังสือรับรองสุขภาพและออกใบรับเงินชั่วคราวว่าได้รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยไว้แทนจำเลยเท่านั้นยังไม่พอฟังว่าผู้รับเงินเบี้ยประกันภัยเป็นตัวแทนของจำเลย กลับได้รับความจากนายชูศักดิ์ และนายพรชัย พนักงานของจำเลยมาเป็นพยานจำเลยเบิกความว่านายชัยรัตน์เป็นเพียงนายหน้าหาผู้เอาประกันภัยให้แก่จำเลยและมีอำนาจรับเงินแทนจำเลยอย่างเดียว แต่ต้องออกใบเสร็จรับเงินชั่วคราวจึงจะผูกพันจำเลย ดังนี้ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่านายชัยรัตน์ เป็นเพียงตัวแทนประกันชีวิตมิใช่เป็นตัวแทนผู้มีอำนาจรับประกันภัยของจำเลย ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 5 ได้ให้คำจำกัดความของตัวแทนประกันชีวิตหมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทและมาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท แต่โจทก์ไม่ได้นำสืบว่านายชัยรัตน์เป็นตัวแทนประกันชีวิตผู้ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำสัญญาประกันชีวิตในนามของจำเลยได้ เช่นนี้ นายชัยรัตน์จึงเป็นเพียงตัวแทนในการหาผู้เอาประกันมีหน้าที่ชักชวนให้ผู้อื่นมาทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยเท่านั้น ไม่ใช่ตัวแทนในการทำสัญญาประกันชีวิตของจำเลย จึงไม่ใช่ตัวแทนของจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่นายชัยรัตน์ได้ทราบหรือควรจะทราบข้อความจริงขณะทำหนังสือรับรองสุขภาพว่านายสมใจเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากได้รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอ่างทอง จะถือว่าจำเลยได้ทราบความจริงดังกล่าวด้วยหาได้ไม่ นอกจากนี้จำเลยยังนำสืบว่า หลังจากนายสมใจเสียชีวิตจำเลยได้ตรวจสอบหลักฐานและประวัติเกี่ยวกับสุขภาพของนายสมใจ ทราบผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2540 ว่านายสมใจปกปิดข้อความจริงว่าเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามาก หากจำเลยทราบความจริงจำเลยจะไม่ต่ออายุกรรมธรรม์ประกันชีวิตกับนายสมใจ โดยโจทก์ไม่นำสืบหักล้าง ดังนั้น การที่นายสมใจรู้อยู่ว่าตนเป็นโรคตับอักเสบแต่ละวันไม่เปิดเผยข้อความจริงที่อาจจูงใจให้จำเลยปฏิเสธไม่ทำสัญญาหรือเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น ย่อมทำให้สัญญาประกันชีวิตระหว่างนายสมใจกับจำเลยเป็นโมฆียะตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่ง จำเลยบอกอ้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 จึงเป็นการบอกอ้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกอ้างได้แล้ว สัญญาประกันชีวิตจึงเป็นโมฆะ จำเลยไม่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาแก่โจทก์ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น" พิกษายื่นคำอุทธรณ์ยื่นฎีกาให้เป็นพับ(สถิตย์ ทาวุฒิ-สมศักดิ์ เนตรมัย-ชูเกียรติ ต้นทวิวงศ์)แหล่งที่มาสำนักวิชาการแผนกหมายเลขคดีศาลฎีกาหมายเลขคดีศาลชั้นต้นหมายเลขคดีแดงศาลชั้นต้นหมายเลขเหตุตามคำพิพากษาศาลฎีกามีข้อสังเกต 4 ประการ คือ 1. ตัวแทนประกันชีวิตหมายถึงบุคคลใด คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เดินตามคำพิพากษาศาลฎีกาก่อนว่าผู้ซึ่งบริษัทประกันฯ มอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทตามคำนิยามของ พ.ร.บ. ประกันชีวิตฯ มาตรา 5 เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 599/2537 และ 8082/2542 เป็นต้น แต่การทำสัญญาประกันชีวิตนอกจากจะมีตัวแทนประกันชีวิตแล้ว ยังมีนายหน้าประกันชีวิตอีกที่มีส่วนในการหาผู้เอาประกันฯ ให้แก่บริษัทประกันฯ ด้วยซึ่งบทบัญญัติมาตราเดียวกันให้คำนิยามว่า ผู้ซื้อหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท โดยกระทำเพื่อบำเหน็จเนื่องจากการนั้น เมื่อพิจารณา พ.ร.บ. ประกันชีวิตฯ ทั้งฉบับแล้วพบว่าให้ความสำคัญแก่นายหน้า มากกว่าตัวแทนฯ แต่ทั้งสองสามารถติดต่อให้บุคคลเข้าทำสัญญาประกันได้ การเป็นผู้แทนประกันฯ ไม่ต้องลงทุนอะไร เพียงแต่อาศัยความสามารถในการชักจูง ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการหวานล่อมด้วยวิธีอื่นใด และค่าตอบแทนสูง จึงเป็นอาชีพที่เป็นที่นิยม ส่วนนายหน้าประกันฯ ต้องมีที่ทำการเพิ่มขึ้นจากการเป็นตัวแทนฯ การประกอบอาชีพรับประกันชีวิตได้รับผลตอบแทนดี บริษัทประกันฯ จึงออกรูปแบบการประกันชีวิตใหม่ๆ เพื่อจูงใจให้มีการประกันชีวิตมาก เช่น ในคดีนี้บริษัทออกรูปแบบการประกันว่าผู้เอาประกันฯ ไม่ต้องตรวจสุขภาพ เป็นต้น นอกจากนี้บริษัทประกันฯ ยังวางกลยุทธ์ในการบริหาร โดยให้ตัวแทนและนายหน้าฯ ระดมหาประกันมากๆ หากได้ยอดการประกันสูง ก็จะได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้น โดยจัดอันดับรายได้ของแต่ละคนทุกปีมีการประกาศผลงานทางหนังสือพิมพ์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทั้งตัวแทนและนายหน้าฯ พยายามทุกวิถีเพื่อชักจูงให้บุคคลเข้าทำสัญญากับบริษัทฯ รวมทั้งรู้ข้อเท็จจริงว่าบุคคลนั้นมีโรคประจำตัวกลับแนะนำให้ประกัน โดยอ้างถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อเจ็บป่วย ผู้หมายเหตุเองเคยได้รับการชักชวนให้ทำสัญญาประกันฯ ประเภทไม่ต้องตรวจสุขภาพ ทั้งๆ ที่ได้แจ้งแก่ผู้ชักชวนว่ามีโรคประจำตัวมาแล้ว 2. หน้าที่นำสืบถึงความเป็นตัวแทนประกันฯ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นหน้าที่ของโจทก์ มีข้อสังเกตว่า 2.1 ข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยมิได้ให้การโต้แย้งว่า ช. มิใช่ตัวแทนหรือนายหน้าฯ แต่ประการใด กลับยอมรับว่าทำสัญญาประกันฯ กับ ส. จริงแต่สัญญาเป็นโมฆียะ และได้บอกอ้างแล้ว 2.2 พ.ร.บ.ประกันภัยฯ มาตรา 33 บัญญัติว่า ห้ามมิให้บริษัทกระทำการดังต่อไปนี้... (15) ตั้งหรือมอบหมายบุคคลอื่นนอกจากตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทไปชักชวนซื้อหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท ทั้งนี้เว้นแต่เป็นการกระทำของกรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทซึ่งกระทำการในนามบริษัท หากบริษัทประกันฯ ผ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 93 ดังนั้น หากบริษัทประกันฯ ให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัวแทนไปชักชวนบุคคลทั่วไปให้ทำสัญญาประกันฯ ซึ่งเป็นความผิดอาญาแล้ว จะอ้างการกระทำความผิดว่าไม่ผูกพันตนได้หรือ 2.3 ความเป็นหรือความมีอยู่ของตัวแทนฯ อยู่ในความรู้เห็นของบริษัทประกันฯ โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจะทราบได้อย่างไร โจทก์จึงน่าจะเป็นฝ่ายพิสูจน์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช. เป็นผู้ติดต่อกับ ส. และรับเบี้ยประกันฯ จาก ส. ตามมาตรา 71/1 และ 71/2 บุคคลที่รับเบี้ยประกันได้จะต้องเป็นตัวแทนหรือนายหน้าฯ และจำเลยรับว่าได้รับเงินไปแล้ว

ผู้รับเงินจึงต้องเป็นตัวแทนหรือนายหน้าฯ ของจำเลย 3. ความสุจริตระหว่าง ส. กับจำเลย ส. มีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงแก่จำเลยโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสุขภาพ ส่วนจำเลยมีหน้าที่ค้นหาความจริงจาก ส. ป.พ.พ. มาตรา 865 บัญญัติไว้ว่า ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดีหรือในกรณีประกันชีวิต บุคคลอันการใช้เงินยอมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ตั้งอยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้ใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ ถ้ามิได้ใช้สิทธิบอกกล่าวภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ก็ดี หรือมิได้ใช้สิทธินั้นภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันทำสัญญาก็ดีท่านว่าสิทธินั้นเป็นอันระงับสิ้นไป มาตรา 866 ถ้าผู้รับประกันภัยได้รู้ข้อความจริงดังกล่าวในมาตรา 865 นั้นก็ดี หรือรู้ว่าข้อแถลงความเป็นความเป็นความเท็จก็ดี หรือควรจะรู้เช่นนั้นหากใช้ความระมัดระวังตั้งจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชนก็ดี ท่านให้ฟังว่าสัญญานั้นเป็นอันสมบูรณ์ เมื่อต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ดังกล่าว หากไม่ปฏิบัติหน้าที่ กล่าวคือผู้เอาประกันฯ ปกปิดความจริง ส่วนจำเลยไม่ค้นหาความจริง จะถือว่าใครไม่สุจริตมากกว่ากัน เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่าผู้เอาประกันไม่สุจริตมากกว่า คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8082/2542 แบบฟอร์มคำขอเอาประกันชีวิตข้อ 17 ถึง ข้อ 22 เป็นข้อความที่ถามไว้เป็นข้อย่อยเกี่ยวกับสุขภาพของ ผู้เอาประกันชีวิต เช่น มีความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจบ้างหรือไม่ ในระหว่าง 5 ปี ที่ผ่านมาเคยเจ็บป่วย เคยได้รับการผ่าตัด เคยรับการรักษาในสถานพยาบาล ถ้าเคยโปรดแจ้งรายละเอียด แบบฟอร์มที่มีข้อความเช่นนี้ตัวแทนจำเลย ผู้มาติดต่อขอเอาประกันชีวิตไม่จำเป็นต้องสอบถามตามข้อความที่ระบุไว้ แต่เป็นที่เชื่อได้ว่าผู้เอาประกันชีวิตจะต้องอ่านก่อน และปรากฏว่าโจทก์มีอาชีพค้าขายและมีฐานะเป็นเจ้าของกิจการย่อมต้องรอบคอบ เมื่อโจทก์อ่านข้อความเหล่านี้แล้ว แต่กลับเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อ 23 ซึ่งระบุว่า ถ้าคำตอบในเรื่องสุขภาพเป็นคำตอบรับ เช่นเคยได้รับการผ่าตัดหรือเข้ารับรักษาตัวในสถานพยาบาล จะต้องอธิบายรายละเอียดไว้ด้วย ข้อความเหล่านี้มีอยู่ก่อนโจทก์ลงชื่อในคำขอเอาประกันชีวิต หาใช่ตัวแทนจำเลยกรอกข้อความดังกล่าวภายหลังไม่ เมื่อโจทก์ไม่แจ้ง ก็ถือว่าโจทก์มีเจตนาปกปิดไม่แจ้งความจริงตามหน้าที่ที่ต้องชี้แจงแสดงข้อบกพร่องของผู้เอาประกันชีวิตซึ่งผู้รับประกันภัยอาจบอกปิด ไม่ยอมทำสัญญาประกันชีวิตให้ผู้รับประกันภัยทราบตาม ป.พ.พ. มาตรา 865 วรรคหนึ่ง หน้าที่นี้มีน้ำหนักในการแสดงความสุจริตมากกว่าหน้าที่ของผู้รับประกันภัยตาม ป.พ.พ. มาตรา 866 ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังในการรับรู้ข้อความจริง โดยผู้รับประกันภัยพึงใช้ความระมัดระวังอย่างคนธรรมดาเช่นวิญญูชนทั่วไปก็พอแล้ว สัญญาประกันชีวิตดังกล่าวจึงตกเป็นโมฆียะ จำเลยยอมมีสิทธิบอกกล่าวได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 865 ด้วยความเคารพต่อคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าว ผู้หมายเหตุเห็นว่าบริษัทประกันฯ เป็นผู้ที่มีอาชีพในการให้ประกันย่อมมีความชำนาญในการค้นหาความจริงและสามารถค้นหาได้ง่ายก่อนที่จะทำสัญญาสามารถสอบถามข้อเท็จจริงได้ แต่หาได้กระทำไม่กลับเข้าทำสัญญาโดยไม่ตรวจสอบก่อนว่าผู้เอาประกันฯ ปกปิดข้อเท็จจริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีนี้จำเลยกำหนดเงื่อนไขว่าผู้เอาประกันฯ ไม่ต้องตรวจสอบสุขภาพต่างๆ ที่การตรวจสอบสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและกระทำได้ง่าย ยิ่งเห็นถึงการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของจำเลย ไม่ใช้ความระมัดระวังอย่างเช่นวิญญูชน ตามมาตรา 866 สัญญาประกันชีวิตจึงมีผลสมบูรณ์ การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยเดินตามกันมาดังกล่าวดูราวกับว่าสนับสนุนให้บริษัทประกันฯ ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตในการเข้าทำสัญญาประกันฯ กล่าวคือบริษัทฯ จะทำสัญญาโดยไม่คำนึงว่าผู้เอาประกันฯ จะแจ้งข้อเท็จจริงตรงกับความเป็นจริง

หรือไม่ เกิดจากตัวแทนหลอกให้บุคคลเข้าทำสัญญาโดยหวังเงินตอบแทนหรือไม่ แต่เมื่อต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนจึงตรวจสอบข้อเท็จจริง เหมือนเช่นคดีนี้ ส. ตายวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2540 จำเลยบอกอ้างสัญญาวันที่ 11 เมษายน 2540 เป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงหลังจาก ส. ตายแล้วเพื่อจะไม่จ่ายค่าสินไหมทดแทน หาก ส. ไม่ตายจำเลยก็เก็บเบี้ยประกันฯ ต่อไปและเชื่อว่าสัญญาประกันฯ ที่จำเลยทำไว้ส่วนใหญ่ก็คงอยู่ในสภาพโมฆียะที่จำเลยสามารถบอกอ้างได้เกือบทั้งนั้นดังจะเห็นได้ว่าคดีที่เกิดขึ้นจะมีข้อเท็จจริงเหมือนเช่นคดีนี้ทั้งนั้น กล่าวคือจำเลยจะตรวจสอบข้อเท็จจริงภายหลังจากถูกเรียกให้จ่ายสินไหมทดแทนแล้ว และบอกอ้างสัญญาฯ 4. พ.ร.บ.ประกันชีวิตฯ เป็นกฎหมายมหาชนออกมาเพื่อควบคุมบริษัทประกันฯ การตีความกฎหมายต้องตีความเพื่อประโยชน์แก่ผู้เอาประกันฯ หากจะฟังว่าผู้เอาประกันฯ ปกปิดข้อเท็จจริงในเรื่องใดก็ควรตกเป็นโมฆียะ เฉพาะเรื่องนั้น มิใช่ตกเป็นโมฆียะทั้งหมด การที่ ส. ปกปิดเรื่องการดื่มสุราหรือสิ่งมีพิษมาเป็นประจำ มีข้อบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ เคยรักษาเกี่ยวกับโรคตับอักเสบและเคยผ่าตัด หากจะถือว่าเป็นโมฆียกรรมก็เฉพาะ ส. ตายจากสาเหตุเหล่านี้ แต่ ส. ตายจากอุบัติเหตุมิได้เกี่ยวกับโรคที่ปกปิดข้อเท็จจริงแต่อย่างใด สัญญาจึงไม่น่าจะตกเป็นโมฆียะที่จำเลยจะบอกอ้างได้ ศิริชัย วัฒนโยธิน คำพิพากษา: โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงินจำนวน 300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 ที่จำเลยปฏิเสธการจ่ายเงินจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน 300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ ให้ยกฟ้องโจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจวินิจฉัยว่า "...พิเคราะห์แล้วข้อเท็จจริงที่โจทก์จำเลยไม่ฎีกาโต้แย้งกันรับฟังเป็นยุติว่า เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2538 นายสมใจ ได้ทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยแบบสะสมทรัพย์ ไม่ตรวจสุขภาพ 20 ปี วงเงิน 100,000 บาท สัญญาเพิ่มเติมผลประโยชน์ทุพพลภาพโดยสิ้นเชิงถาวรวงเงิน 200,000 บาท สัญญาประกันภัยกำหนดระยะเวลา 20 ปี วงเงิน 100,000 บาท และสัญญาเพิ่มเติมผลประโยชน์อันพึงได้รับเนื่องจากอุบัติเหตุวงเงิน 200,000 บาท โดยกำหนดให้โจทก์เป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันชีวิต เมื่อครบกำหนดชำระเบี้ยประกันชีวิตนายสมใจไม่ชำระเบี้ยประกันชีวิตให้แก่จำเลย กรมธรรม์ประกันชีวิตจึงขาดอายุ ต่อมาวันที่ 17 ธันวาคม 2539 นายสมใจได้ขอต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตดังกล่าว โดยได้ชำระเบี้ยประกันชีวิตและกรอกรายละเอียดในหนังสือรับรองสุขภาพกับนายชัยรัตน์ ตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยในช่วงที่นายสมใจป่วยพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอ่างทองและนายสมใจยืนยันว่ามีสุขภาพปกติ โดยนายสมใจไม่แจ้งความจริงให้จำเลยทราบหรือนายสมใจเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและได้รับการรักษาที่คลินิกนายแพทย์พิเชษฐ์เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2537 และเมื่อวันที่ 2 ถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2539 นายสมใจมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลอ่างทอง จำเลยได้ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตให้นายสมใจ ต่อมาวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2540 นายสมใจถึงแก่ความตายด้วยอุบัติเหตุรถยนต์เฉี่ยวชน โจทก์แจ้งให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทน จำเลยได้บอกอ้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยในชั้นนี้ตามฎีกาโจทก์ว่า จำเลยใช้สิทธิบอกอ้างสัญญาประกันชีวิตพ้นกำหนดหนึ่งเดือน นับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกอ้างได้หรือไม่ โดยโจทก์ฎีกาว่า จำเลยเข็ดนายชัยรัตน์ เป็นตัวแทนของจำเลย เมื่อนายชัยรัตน์ทราบมูลอันจะบอกอ้างสัญญาประกันชีวิตตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม

2539 ต้องถือว่าจำเลยทราบมูลอันจะบอกกล่าวในวันดังกล่าวด้วย ในข้อนี้โจทก์กล่าวอ้างเพียงว่า นายชัยรัตน์ เป็นตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยได้ลงชื่อเป็นพยานในหนังสือรับรองสุขภาพและใบรับเงินชั่วคราว เห็นว่า จากข้อนำสืบของโจทก์ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้ขีดหรือแสดงออกอย่างใดว่านายชัยรัตน์เป็นตัวแทนผู้มีอำนาจทำสัญญาประกันชีวิตแทนจำเลยได้ การลงชื่อเป็นพยานในหนังสือรับรองสุขภาพและออกใบรับเงินชั่วคราวว่าได้รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยไว้แทนจำเลยเท่านั้นยังไม่พอพึงว่าผู้รับเงินเบี้ยประกันภัยเป็นตัวแทนของจำเลย กลับได้ความจากนายชูศักดิ์ และนายพรชัย พนักงานของจำเลยมาเป็นพยานจำเลยเบิกความว่านายชัยรัตน์เป็นเพียงนายหน้าหาผู้เอาประกันภัยให้แก่จำเลยและมีอำนาจรับเงินแทนจำเลยอย่างเดียว แต่ต้องออกใบเสร็จรับเงินชั่วคราวจึงจะผูกพันจำเลย ดังนี้ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่านายชัยรัตน์ เป็นเพียงตัวแทนประกันชีวิตมิใช่เป็นตัวแทนผู้มีอำนาจรับประกันภัยของจำเลย ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 5 ได้ให้คำจำกัดความของตัวแทนประกันชีวิต หมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท และมาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท แต่โจทก์ไม่ได้นำสืบว่านายชัยรัตน์เป็นตัวแทนประกันชีวิตผู้ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำสัญญาประกันชีวิตในนามของจำเลยได้ เช่นนี้ นายชัยรัตน์จึงเป็นเพียงตัวแทนในการหาผู้เอาประกันมิหน้าที่ชักชวนให้ผู้อื่นมาทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยเท่านั้น ไม่ใช่ตัวแทนในการทำสัญญาประกันชีวิตของจำเลย จึงไม่ใช่ตัวแทนของจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่นายชัยรัตน์ได้ทราบหรือควรจะทราบข้อความจริงขณะทำหนังสือรับรองสุขภาพว่านายสมใจเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากได้รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอ่างทอง จะถือว่าจำเลยได้ทราบความจริงดังกล่าวด้วยหาได้ไม่ นอกจากนี้จำเลยยังนำสืบว่า หลังจากนายสมใจเสียชีวิตจำเลยได้ตรวจสอบหลักฐานและประวัติเกี่ยวกับสุขภาพของนายสมใจ ทราบผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2540 ว่านายสมใจปกปิดข้อความจริงว่าเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามาก หากจำเลยทราบความจริงจำเลยจะไม่ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตกับนายสมใจ โดยโจทก์ไม่นำสืบหักล้าง ดังนั้น การที่นายสมใจรู้ตัวว่าตนเป็นโรคตับอักเสบแต่ละวันไม่เปิดเผยข้อความจริงที่อาจจูงใจให้จำเลยปฏิเสธไม่ทำสัญญาหรือเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น ย่อมทำให้สัญญาประกันชีวิตระหว่างนายสมใจกับจำเลยเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่ง จำเลยบอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 จึงเป็นการบอกกล่าวภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้แล้ว สัญญาประกันชีวิตจึงเป็นโมฆะ จำเลยไม่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาแก่โจทก์ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น" พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ ดูฉบับย่อฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1333/2551นายจอม เงินวงษ์ โจทก์บริษัทอเมริกันอินเตอร์แนชชั่นแนล แอลเชอร์รี่ส์ จำกัดจำเลย ป.พ.พ. ม. 865 วรรคหนึ่ง พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ.2535 ม. 5, ม. 71 วรรคหนึ่งตาม พ.ร.บ.ประกันชีวิตฯ มาตรา 5 ได้ให้คำจำกัดความของตัวแทนประกันชีวิตว่าหมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท และมาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท แต่โจทก์ไม่ได้นำสืบว่า ช. เป็นตัวแทนประกันชีวิตผู้ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำสัญญา

ประกันชีวิตในนามของจำเลยได้ เช่นนี้ ช. จึงเป็นเพียงตัวแทนในการหาผู้เอาประกันมีหน้าที่ชักชวนให้ผู้อื่นมาทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยเท่านั้นไม่ใช่ตัวแทนในการทำสัญญาประกันชีวิตของจำเลย จึงไม่ใช่ตัวแทนของจำเลยตาม ป.พ.พ. การที่ ช. ได้ทราบหรือควรทราบข้อเท็จจริงขณะทำหนังสือรับรองสุขภาพว่า ส. เคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากได้รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล อ. จะถือว่าจำเลยได้ทราบความจริงดังกล่าวด้วยหาได้ไม้นอกจากนี้จำเลยยังนำสืบว่าหลังจาก ส. เสียชีวิตจำเลยได้ตรวจสอบหลักฐานและประวัติเกี่ยวกับสุขภาพของ ส. ทราบผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2540 ว่า ส. ปกปิดข้อความจริงว่าเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบ หากจำเลยทราบความจริงจำเลยจะไม่ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตกับ ส. โดยโจทก์ไม่นำสืบหักล้าง ดังนั้น การที่ ส. รู้ว่าตนเป็นโรคตับอักเสบแต่ละวันไม่เปิดเผยข้อความจริงที่อาจจูงใจให้จำเลยปฏิเสธไม่ทำสัญญาหรือเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น ย่อมทำให้สัญญาประกันชีวิตระหว่าง ส. กับจำเลยเป็นโมฆียะตาม ป.พ.พ. มาตรา 865 วรรคหนึ่ง จำเลยบอกอ้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 จึงเป็นการบอกอ้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกอ้างได้แล้วโจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงินจำนวน 300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 ที่จำเลยปฏิเสธการจ่ายเงินจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน 300,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาลับ ให้ยกฟ้องโจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจวินิจฉัยว่า "...พิเคราะห์แล้วข้อเท็จจริงที่โจทก์จำเลยไม่ฎีกาโต้แย้งกันรับฟังเป็นยุติว่า เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2538 นายสมใจ ได้ทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยแบบสะสมทรัพย์ ไม่ตรวจสุขภาพ 20 ปี วงเงิน 100,000 บาท สัญญาเพิ่มเติมผลประโยชน์ทุพพลภาพโดยสิ้นเชิงถาวรวงเงิน 200,000 บาท สัญญาประกันภัยกำหนดระยะเวลา 20 ปี วงเงิน 100,000 บาท และสัญญาเพิ่มเติมผลประโยชน์อันพึงได้รับเนื่องจากอุบัติเหตุวงเงิน 200,000 บาท โดยกำหนดให้โจทก์เป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันชีวิต เมื่อครบกำหนดชำระเบี้ยประกันชีวิตนายสมใจไม่ชำระเบี้ยประกันชีวิตให้แก่จำเลย กรมธรรม์ประกันชีวิตจึงขาดอายุ ต่อมาวันที่ 17 ธันวาคม 2539 นายสมใจได้ขอต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตดังกล่าว โดยได้ชำระเบี้ยประกันชีวิตและกรอกรายละเอียดในหนังสือรับรองสุขภาพกับนายชัยรัตน์ ตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยในช่วงที่นายสมใจป่วยพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอ่างทองและนายสมใจยืนยันว่ามีสุขภาพปกติ โดยนายสมใจไม่แจ้งความจริงให้จำเลยทราบหรือนายสมใจเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและได้รับการรักษาที่คลินิกนายแพทย์พิเศษเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2537 และเมื่อวันที่ 2 ถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2539 นายสมใจมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลอ่างทอง จำเลยได้ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตให้นายสมใจ ต่อมาวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2540 นายสมใจถึงแก่ความตายด้วยอุบัติเหตุรถยนต์เฉี่ยวชนโจทก์แจ้งให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทน จำเลยได้บอกอ้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยในชั้นนี้ตามฎีกาโจทก์ว่า จำเลยใช้สิทธิบอกอ้างสัญญาประกันชีวิตพ้นกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกอ้างได้หรือไม่ โดยโจทก์ฎีกาว่าจำเลยเข็ดนายชัยรัตน์ เป็นตัวแทนของจำเลย เมื่อนายชัยรัตน์ทราบมูลอันจะบอกอ้างสัญญาประกันชีวิตตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2539 ต้องถือว่าจำเลยทราบมูลอันจะบอกอ้างในวันดังกล่าว

ด้วย ในข้อนี้โจทก์กล่าวอ้างเพียงว่า นายชัยรัตน์ เป็นตัวแทนประกันชีวิตของจำเลยได้ลงชื่อเป็นพยานในหนังสือรับรองสุขภาพและใบรับเงินชั่วคราว เห็นว่า จากข้อนำสืบของโจทก์ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้ขีดหรือแสดงออกอย่างใดว่านายชัยรัตน์เป็นตัวแทนผู้มีอำนาจทำสัญญาประกันชีวิตแทนจำเลยได้ การลงชื่อเป็นพยานในหนังสือรับรองสุขภาพและออกใบรับเงินชั่วคราวว่าได้รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยไว้แทนจำเลยเท่านั้นยังไม่พอพึงว่าผู้รับเงินเบี้ยประกันภัยเป็นตัวแทนของจำเลย กลับได้ความจากนายชูศักดิ์ และนายพรชัย พนักงานของจำเลยมาเป็นพยานจำเลยเบิกความว่านายชัยรัตน์เป็นเพียงนายหน้าหาผู้เอาประกันภัยให้แก่จำเลยและมีอำนาจรับเงินแทนจำเลยอย่างเดียว แต่ต้องออกใบเสร็จรับเงินชั่วคราวจึงจะผูกพันจำเลย ดังนี้ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่านายชัยรัตน์ เป็นเพียงตัวแทนประกันชีวิตมิใช่เป็นตัวแทนผู้มีอำนาจรับประกันภัยของจำเลย ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 5 ได้ให้คำจำกัดความของตัวแทนประกันชีวิตหมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท และมาตรา 71 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท แต่โจทก์ไม่ได้นำสืบว่านายชัยรัตน์เป็นตัวแทนประกันชีวิตผู้ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำสัญญาประกันชีวิตในนามของจำเลยได้ เช่นนี้ นายชัยรัตน์จึงเป็นเพียงตัวแทนในการหาผู้เอาประกันมีหน้าที่ชักชวนให้ผู้อื่นมาทำสัญญาประกันชีวิตกับจำเลยเท่านั้น ไม่ใช่ตัวแทนในการทำสัญญาประกันชีวิตของจำเลย จึงไม่ใช่ตัวแทนของจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่นายชัยรัตน์ได้ทราบหรือควรจะทราบข้อความจริงขณะทำหนังสือรับรองสุขภาพว่านายสมใจเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามากได้รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอ่างทอง จะถือว่าจำเลยได้ทราบความจริงดังกล่าวด้วยหาได้ไม่ นอกจากนี้จำเลยยังนำสืบว่า หลังจากนายสมใจเสียชีวิตจำเลยได้ตรวจสอบหลักฐานและประวัติเกี่ยวกับสุขภาพของนายสมใจ ทราบผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2540 ว่านายสมใจปกปิดข้อความจริงว่าเคยป่วยเป็นโรคตับอักเสบและมีอาการแน่นหน้าอกเนื่องจากดื่มสุรามาก หากจำเลยทราบความจริงจำเลยจะไม่ต่ออายุกรมธรรม์ประกันชีวิตกับนายสมใจ โดยโจทก์ไม่นำสืบหักล้าง ดังนั้น การที่นายสมใจรู้ถือว่าตนเป็นโรคตับอักเสบแต่ละวันไม่เปิดเผยข้อความจริงที่อาจจูงใจให้จำเลยปฏิเสธไม่ทำสัญญาหรือเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้น ย่อมทำให้สัญญาประกันชีวิตระหว่างนายสมใจกับจำเลยเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่ง จำเลยบอกล้างสัญญาประกันชีวิตเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 จึงเป็นการบอกล้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่จำเลยทราบมูลอันจะบอกล้างได้แล้ว สัญญาประกันชีวิตจึงเป็นโมฆะ จำเลยไม่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาแก่โจทก์ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น" พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

สถิตย์ ทาวุฒิ · สมศักดิ์ เนตรมัย · ชูเกียรติ ตันทวิวงศ์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: thai-legal-corpus (CC-BY-4.0) – deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/1333/2551>